معمار برجام محدودیت‌های قطعنامه ۲۲۳۱ را تشریح کرد

برهه حساس مقابل ایران

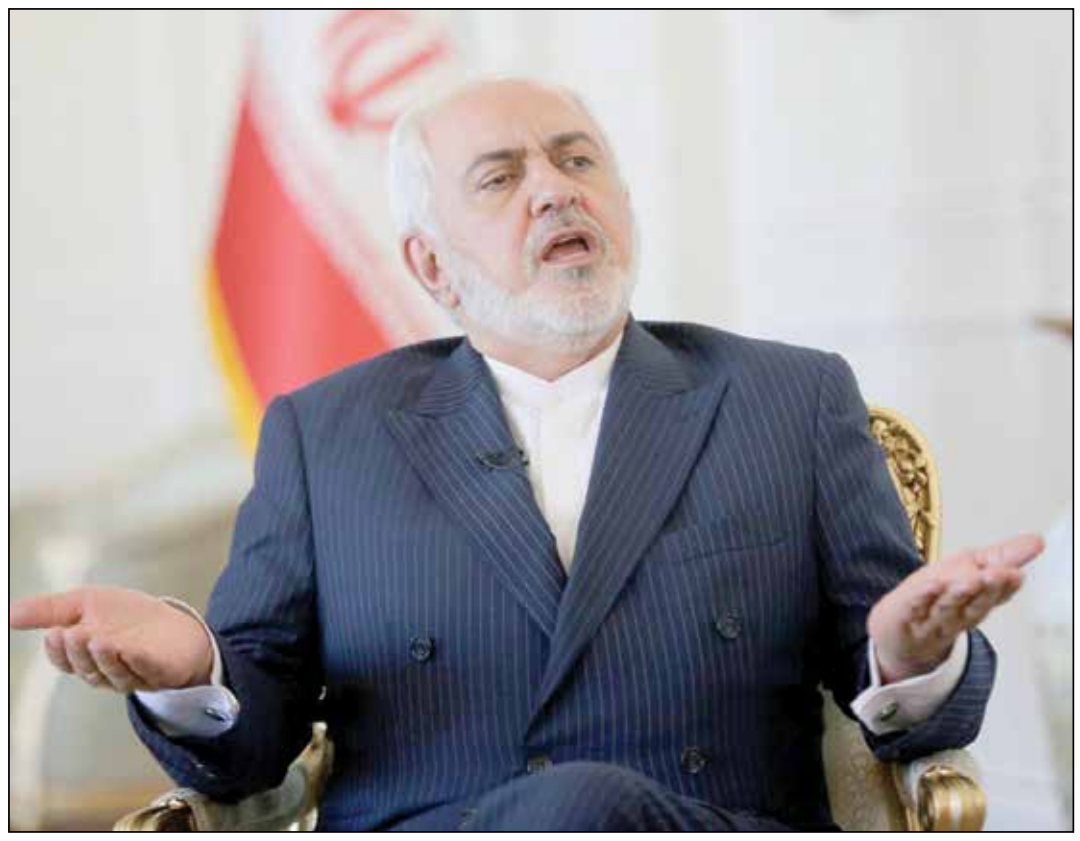

مذاکره‌کننده ارشد کشورمان در مذاکرات وین ۲۰۱۵ که به توافق هسته‌ای انجامید، معتقد است قطعنامه ۲۲۳۱ در بخش لغو تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی خطر بزرگی از سر ایران برداشته است.او درباره پذیرش محدودیت‌های موشکی و تسلیحاتی و هسته‌ای در برجام می‌گوید: اینها بده بستان بود، با این حال برای اینکه پنج یا هشت سال بعد از روز اجرا در لغو تحریم‌ها تاخیر کنیم، مجوز داشتیم.

ظریف معتقد است: از سال پنجم اجرای برجام هیچ محدودیتی در رابطه با فروش پهپادها برای ایران وجود نداشته است و اروپایی‌ها و آمریکا تفسیری «خودسرانه» از بند ب ضمیمه برجام دارند.

او می‌گوید برای اینکه تحریم‌ها در قطعنامه ۲۲۳۱ به طور خودکار لغو و معطل اقدامی از سوی شورای امنیت نشود، مذاکرات جدی و سختی انجام شد و در سال دهم اجرا، قطعنامه ۲۲۳۱، برجام و موضوع هسته‌ای ایران که در دستور کار شورای امنیت است نیز به طور خودکار از دستور کار خارج می‌شوند، از این رو دو سال آینده برهه حساسی برای کشور است.

به گزارش ایسنا، بعد از حدود دو دهه روز چهارشنبه ۲۶ مهرماه (۱۸ اکتبر ۲۰۲۳)، تحریم‌های تسلیحاتی سازمان ملل علیه ایران به طور کامل لغو شد. هم‌چنین، دبیرخانه شورای امنیت سازمان ملل یک روز بعد از این تاریخ، با ارسال یادداشتی به کشورهای عضو سازمان ملل متحد، پایان رسمی مقررات بندهای ۳، ۴ و ۶ ضمیمه ب قطعنامه ۲۲۳۱ علیه ایران را به اطلاع کشورها رساند. از این تاریخ ایران می‌تواند به طور جدی در صدد توسعه دیپلماسی و تعاملات دفاعی دو و چندجانبه و مشارکت فعال در ترتیبات امنیتی، تسلیحاتی منطقه‌ای و بین‌المللی باشد و دیگر هیچ مانع حقوقی و بین‌المللی بر سر راه ایران برای خرید و فروش تسلیحات وجود ندارد.

در این تاریخ بخش پایانی تحریم‌های تسلیحاتی ایران و البته یکی از مهم‌ترین بخش‌های آن، بر اساس آنچه در چارچوب زمان‌بندی برجام در سال هشتم توافق شده بود، لغو شد؛ تحریم‌هایی که می‌تواند به بسیاری از ابهامات و تردیدها درباره ساخت، فروش و خرید تسلیحات نظامی در قالب قواعد بین‌المللی پایان دهد. شاید به لحاظ عملی و سیاسی رفع این محدودیت‌ها گشایشی در تعامل قانونی و بین‌المللی ایران در حوزه نظامی و دفاعی ایجاد نکند، اما برداشته شدن فشارهای حقوقی و سیاسی می‌تواند فرصت‌های قابل توجهی برای ایران و کشورهای دیگر ایجاد کند.

آمریکا با خروج یک جانبه از برجام در سال ۲۰۱۸ تمامی تحریم‌های هسته‌ای، اقتصادی و تسلیحاتی‌اش علیه ایران را بازگرداند. اتحادیه اروپا نیز اخیرا در تصمیمی اعلام کرد، تحریم‌های تسلیحاتی، موشکی و هسته‌ای ایران را لغو نمی‌کند، در عین حال این اقدامات، واقعیت رفع تحریم‌ها در سطح بین‌المللی و شکست تلاش آمریکا برای جلوگیری از این اقدام را تغییر نخواهد داد.

در آخرین ساعات روز ۲۶ مهرماه پای صحبت معمار برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ نشستیم تا به سوالات ما درباره آنچه درچارچوب توافق شاهد هستیم پاسخ دهد.

پذیرفتیم محدودیت‌ها در ضمیمه قطعنامه بیاید نه در متن آن

محمدجواد ظریف که این روزها در دانشگاه تهران مشغول تدریس علم سیاست و روابط بین‌الملل است، درباره جزییات مذاکرات در وین در رابطه با رفع محدودیت‌های تسلیحاتی، موشکی و هسته‌ای به ایسنا گفت: غربی‌ها ابتدا تلاش داشتند فقط تحریم‌های هسته‌ای در قطعنامه‌های شورای امنیت رفع شود، اما اولین حرکت و دعوای ما با آنها بر سر این بود که گفتیم باید «همه» تحریم‌های شورای امنیت که به خاطر فعالیت‌های هسته‌ای یا به بهانه این فعالیت‌ها وضع شده برداشته شود. دعوای دوم‌مان بر سر این بود که همه تحریم‌ها باید از همان ابتدای کار برداشته شود که این موضوع اختلاف ما تا روزهای آخر بود، به خصوص به خاطر تحولات تندی که در منطقه داشتیم و غربی‌ها به خاطر آن تحت فشار بودند. در نهایت رسیدیم به اینکه محدودیت‌هایی که پذیرفتیم در ضمیمه قطعنامه بیاید، نه در متن قطعنامه. البته اگر به دقت نگاه کنید، نه در متن و نه در ضمیمه قطعنامه ۲۲۳۱ درباره محدودیت‌های تسلیحاتی و موشکی از کلمه «ممنوعیت» استفاده نشده است. در حالی که در قطعنامه ۱۷۳۷، ۱۷۴۹ و ۱۹۲۹ از کلمه«ممنوعیت» استفاده شده است؛ بر اساس قطعنامه ۱۹۲۹ هیچ کشوری اجازه ندارد سلاح یا فن‌آوری تسلیحاتی و موشکی به ایران صادر یا از آن خریداری کند. همین‌طور می‌گوید، کشورها موظف‌اند همه اقدامات را انجام دهند تا از صدور فن‌آوری موشکی به ایران جلوگیری کنند.

وی گفت: در قطعنامه ۱۹۲۹ گفته شده بود، فن‌آوری موشکی که می‌تواند سلاح هسته‌ای پرتاب کند که ما در قطعنامه ۲۲۳۱ این را هم تغییر دادیم. در ضمیمه ب قطعنامه ۲۲۳۱ نوشته است که فن‌آوری موشکی که برای توانایی پرتاب سلاح هسته‌ای طراحی شده است و چون ما سلاح هسته‌ای نداریم، لذا موشکی را برای این توانمندی نیز طراحی نمی‌کنیم. به علاوه در ضمیمه ب گفته است که کشورها می‌توانند با ایران معامله کنند به شرطی که شورای امنیت اجازه دهد، یعنی ما اجازه ندادیم کلمه «ممنوعیت» یا اینکه کشورها «نباید» یا «اجازه» ندارند با ایران فعالیت کنند به قطعنامه اضافه شود حتی در ضمیمه قطعنامه ۲۲۳۱. به عبارتی در قطعنامه ۲۲۳۱ ضمیمه آن «تحریم» نداشتیم بلکه برخی «محدودیت»ها داشتیم که تحول مهمی نسبت به قطعنامه‌های قبلی بود.

شرط پذیرش محدودیت‌های قطعنامه

مذاکره کننده ارشد هسته‌ای کشور در دولت یازدهم و دوازدهم ادامه داد: ما محدودیت‌های قطعنامه ۲۲۳۱ را تنها به این شرط پذیرفتیم که به صورت خودکار و بدون نیاز به اقدام بعدی در تاریخ‌های مشخص شده منتفی شوند و در نهایت هم قطعنامه ۲۲۳۱، برجام و موضوع هسته‌ای ایران که در دستور کار شورای امنیت است، در سال دهم اجرا باز هم به طور خودکار، پایان یابد. اینجا دعوای بسیار جدی داشیم. به هر حال برای اعضای دائم شورای امنیت محوریت این شورا اهمیت دارد و اجازه نمی‌دهند بدون دخالت شورای امنیت چنین اتفاقی بیفتد، به ویژه برای روسیه و فرانسه بسیار مهم است. اما در پی مذاکراتی که داشتیم، بنا شد هیچ اقدامی در سال پنجم، هشتم و دهم توسط شورای امنیت برای رفع محدودیت‌ها انجام نگیرد و این اتفاقات به طور خودکار انجام شود. امروز هم همان طور که شاهد هستید در ۲۶ مهرماه تمامی محدودیت‌های تعیین شده تسلیحاتی، موشکی و هسته‌ای در سال هشتم اجرا بدون نیاز به اقدامی برداشته شد، به همان شکل که در سال پنجم اتفاق افتاد.

وی ادامه داد: اسامی برخی از افراد که در قطعنامه‌های قبلی بود شامل افرادی که به بهانه‌های موشکی و منطقه‌ای مورد تحریم قرار گرفته بودند، آن اسامی هم در سال هشتم به طور خودکار لغو می‌شود.

رفع محدودیت‌ها شامل همه فعالیت‌های هسته‌ای، موشکی و تسلیحاتی است

ظریف خاطرنشان کرد: اینکه کشورهای غربی بر خلاف تعهدشان تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی خودشان را برنداشتند و آن را اعلام هم کردند، ارتباطی به محدودیت‌هایی که در قطعنامه ۲۲۳۱ بود و برداشته شد، ندارد و نیازی هم لزوما نداریم درباره رفع این محدودیت‌ها برای راستی‌آزمایی این مساله کسی در شورای امنیت سازمان ملل متحد اعلامیه و بیانیه دهد، هر چند اگر صادر شود، بهتر است.وی در پاسخ به این پرسش که رفع محدودیت‌ها شامل چه نوع تسلیحات و فعالیت‌های موشکی و هسته‌ای است؟ با تاکید بر اینکه شامل «همه» فعالیت‌های هسته‌ای، موشکی و تسلیحاتی است گفت: در فعالیت‌های هسته‌ای طبق برجام تا سال هشتم، دهم و سیزدهم محدودیت‌هایی وجود داشت، اما ما در پاسخ به عدم اجرای تعهدات توسط آمریکا و نقض برجام از سوی اعضای دیگر برجام، این تعهدات را بر اساس ماده ۳۶ برجام کاهش دادیم و جزییات این اقدامات در نامه‌های مشخصی به دبیرکل سازمان ملل متخد و شورای امنیت اعلام شده است. معتقدم اقدامات ما کاملا بر مبنای برجام و مبتنی بر ماده ۳۶ برجام بود. بر اساس این ماده اگر ایران ببیند سایر اعضا تعهدات‌شان را انجام نمی‌دهند، می‌تواند تعهداتش را کامل یا به طور بخشی متوقف کند.

آمریکا در تاریخ خود این‌قدر بی‌حیثیت نشده بود

وزیر پیشین امور خارجه کشورمان در پاسخ به این که برخی معتقدند پذیرش این محدودیت‌ها در ضمیمه برجام را هم نباید می‌پذیرفتیم؟ اظهار کرد: آمریکایی‌ها می‌خواستند ما را برای ۲۰ تا ۳۰ سال محدود کنند یا تحقیق و توسعه در ایران نباشد و راکتور و کارخانه آب سنگین اراک را با بلدوزر صاف کنند و به جای آن حداکثر چند راکتور آب سبک به ما دهند، طبیعی است در مقابل آنها، خواست ما این بود که هیچ کدام از این‌ها نباشد اما باید برای رسیدن به توافق به یک مرحله میانی می‌رسیدیم.

وی در پاسخ به این پرسش که در این سال‌ها که تحریم تسلیحاتی، موشکی و هسته‌ای بودیم، این صنایع توسعه یافته است و موانع را کما بیش از سر راه پیشرفت آنها برداشتیم، امروز که این تحریم‌ها یا محدودیت‌ها به لحاظ بین‌المللی در این بخش‌ها برداشته شده، چه تاثیری بر روندها خواهد داشت؟ تصریح کرد: اگر برداشته شدن این موانع به لحاظ حقوقی و قانونی در سطح بین‌الملل اهمیت نداشت، آمریکا یک سال کارزاری با روز شمار در سایت وزارت خارجه اش راه نمی‌انداخت که مثلا ۴۰۰ روز دیگر تحریم‌های ایران برداشته می‌شود! یا دو قطعنامه نمی‌داد؛ اولی ۳۵ بند بود و وقتی دید آن رای نمی‌آورد، قطعنامه دیگری در چهار بند ارایه کرد که در آن خواستار تمدید این محدودیت‌ها شده بود که آن هم با ۱۱ رای ممتنع (در شورای امنیت رای ممتنع با رای منفی فرقی ندارد)، دو رای منفی و دو رای مثبت شکست خورد. آمریکا در تاریخ خود این‌قدر بی‌حیثیت نشده بود. اگر برای آمریکا موضوع رفع تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی این‌قدر مهم نبود تا اینجا جلو نمی‌رفت که به این شکل شکست بخورد. مایک پمپئو وزیر خارجه وقت آمریکا و برایان هوک نماینده ویژه وقت آمریکا سفرهای زیادی به کشورهای مختلف داشتند تا مانع از رفع این تحریم‌ها در سال پنجم شوند اما آن زمان نتوانستند کاری از پیش ببرند و بعد از آن شکست مفتضحانه برایان هوک استعفا داد.

وزیر پیشین امور خارجه کشورمان گفت: اینکه اروپا و آمریکا از سال‌ها قبل از تحریم موشکی و تسلیحاتی، به ایران سلاح نمی‌دادند یک بحث است، اینکه ما ذیل فصل هفتم منشور تحت تحریم تسلیحاتی و موشکی بودیم و حتی قطعنامه ۱۹۲۹ اجازه اقدام به کشورها برای عدم دستیابی ایران به تکنولوژی موشکی می‌داد، بحثی دیگر است. بر همین اساس معتقدم امروز یک خطر بزرگ از سر ایران با قطعنامه ۲۲۳۱ برداشته شد.

آمریکا ۳۰ سال برای گرفتن قطعنامه‌ها تلاش کرده بود

مذاکره‌کننده ارشد کشورمان در مذاکرات با ۵+۱ ادامه داد: اینکه برخی دوستان بگویند لغو این تحریم‌ها چندان هم اهمیتی نداشت، چون از قبل تحریم بودیم، خوب بله، ممکن است این حرف گفته شود، اما به عنوان دانشجوی روابط بین‌الملل به شما بگویم، آمریکا سی و اندی سال برای گرفتن این قطعنامه‌ها تلاش کرده بود؛ از زمان ماجرای سفارتش در ایران، در جنگ ایران و عراق به ویژه در قطعامه دوم بعد از قطعنامه ۵۹۸ یا در دوره نمایندگی بولتون در سازمان ملل. شاید موضوع از دید برخی دوستان اهمیت نداشته باشد، اما واقعیت این است که بحث امنیتی‌سازی علیه ایران و ایجاد اجماع امنیتی علیه ایران تا این حد مهم بوده است که به خاطرش علیه ایران قطعنامه بین‌المللی بگیرند.

ظریف با طرح این پرسش که چرا روسیه سامانه اس ۳۰۰ را تا قبل از تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ به ایران نداد، با وجود اینکه سامانه اس ۳۰۰ در قطعنامه‌های قبلی ممنوع نبود؟ گفت: روسیه سامانه اس ۳۰۰ را در نهایت به ایران داد، چون با تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ اجماع امنیتی علیه ایران شکست. برخی دوستان سعی می‌کنند فراموش کنند در چه وضعیتی بودیم. مثل این‌که می‌گویند ایران تحت فصل هفتم منشور ملل نبوده است، چون ماده ۴۲ نبوده است، اما نمی‌دانند که تا کنون شورای امنیت از ماده ۴۲ استفاده نکرده است. سال گذشته شورای امنیت تمام قطعنامه‌هایی که تحت فصل هفتم منشور صادر کرده است را منتشر کرد و همه قطعنامه‌های ایران از ۱۹۹۶ تا ۱۹۲۹ در این لیست است جز قطعنامه ۲۲۳۱.

رسماً اعلام کردیم ایران هیچ محدودیت موشکی برای خود قائل نیست

وزیر پیشین امور خارجه کشورمان گفت: در قطعنامه ۱۹۲۹ با لحن شدیدی می‌گوید، ایران «موظف» است و کشورها هم «موظف» هستند که تلاش کنند ایران به هیچ موشکی که توانایی پرتاب سلاح هسته‌ای داشته باشد، دست پیدا نکند. اما در ضمیمه ب قطعنامه ۲۲۳۱ موشک‌هایی که برای توانایی حمل سلاح هسته‌ای طراحی شدند . برای اضافه کردن این دو سه کلمه یعنی (Designed to be capable) ساعت‌های زیادی مذاکره و بحث کردیم. به علاوه ما به محض تصویب قطعنامه ۲۲۳۱ به طور رسمی اعلام کردیم که با وجود این، ایران هیچ محدودیت موشکی برای خود قائل نیست، چرا که ما اصلا سلاح هسته‌ای نداریم که بخواهیم برای حمل آن موشک طراحی کنیم.

ظریف تاکید کرد: همه این مباحث و عبارات با دعوا به دست آمده است؛ این‌ها را گروه بحران ننوشته دست ما دهد، بلکه کلمه به کلمه را بنده با دوستانم در مذاکرات مذاکره کردیم و نوشتیم.

وزیر امور خارجه دولت حسن روحانی در پاسخ به این پرسش که تعیین زمان‌بندی لغو محدودیت‌های تسلیحاتی، موشکی و هسته‌ای برای سال پنجم، هشتم و دهم بر چه اساسی تعیین شد؟ اظهار کرد: این یک بده بستان بود، آنها می‌گفتند ۲۵ سال محدودیت‌ها باشد، ما می‌گفتیم، پنج سال. این‌قدر دعوا کردیم تا به یک تعامل مورد قبول رسیدیم.

خودمان بر سر رفع تحریم تسلیحاتی دعوا کردیم

او در پاسخ به این پرسش که در آن مقطع نگاه کشورهای دیگر طرف مذاکره به رفع تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی ایران چه بود؟ گفت: روسیه و چین مخالف برداشتن تحریم‌ها نبودند. بدشان نمی‌آمد تحریم‌های تسلیحاتی و موشکی ما فورا لغو شود و این را به طور علنی هم گفتند، اما ما خودمان بر سر رفع آنها دعوا کردیم. البته من از روسیه و چین ممنون هستم که موافق تحریم تسلیحاتی نبودند اما اینکه چه کسی دعوا کرد تا آنچه در قطعنامه شاهد هستیم محقق شود، تیم مذاکره‌کننده ایران بود. ما «تحریم» را به «محدودیت» تبدیل کردیم و دامنه‌اش را نیز تقلیل دادیم.

ظریف در پاسخ به این پرسش که از این پس چه اندازه در مجامع بین‌المللی و معادلات دوجانبه و چند جانبه دست ایران برای تعامل نظامی و دفاعی باز است؟ اظهار کرد: محدودیتی از طرف شورای امنیت دیگر وجود ندارد. یک روزی آمریکا حمایت سازمان ملل متحد را در قلدری علیه ایران داشت، اما امروز بدون این حمایت به قلدری‌اش ادامه می‌دهد.

اثر بیرونی این رفع محدودیت مشخص نیست. روزی که اجازه دادند این اتفاق بیفتد و قطعنامه‌ها درباره ایران تصویب شود، یک رژیم بین‌المللی علیه ایران شکل گرفت، امروز آن رژیم از بین رفته است و تنها قلدری آمریکا باقی مانده است.

رئیس پیشین تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران در پاسخ به این پرسش که یکی از دعواهای مهمی که در یک سال و نیم اخیر با آمریکا، اروپا و اوکراین داریم، ادعای بکارگیری پهپادهای ایرانی در جنگ اوکراین از سوی روسیه است، با توجه به رفع محدودیت‌های تسلیحاتی ایران در سال پنجم و اکنون در سال هشتم، تولید و فروش پهپادها برای ایران آزاد و قانونی است؟ گفت: دیگر هیچ محدودیتی در این رابطه نداریم.

غربی‌ها با برداشت خودسرانه ادعا درباره پهپاد شاهد را مطرح کردند

وی درباره دعوای ایران بر سر پهپادهای شاهد ۱۳۶ با این ادعا از سوی غرب که ایران این پهپادها را برای جنگ اوکراین در اختیار روسیه قرار داده است، گفت: تفسیر بنده از بند مربوط به محدودیت موشکی و لیست نظام کنترل موشکی (MTCR) این است که «نباید از خارج اقداماتی که به توسعه پهپاد در ایران کمک می‌کند، انجام شود، نه اینکه فروش پهپاد توسط ایران ممنوع باشد». آمریکایی‌ها و اروپایی‌ها با یک برداشت «خودسرانه» آن ادعا درباره پهپاد شاهد ۱۳۶ را مطرح کردند که بر فرض درست بودن آن ادعا، دیگر از امروز آن هم مبنایی ندارد. اما به نظر من از سال پنجم اجرای برجام محدودیتی در رابطه با فروش پهپادها برای ایران وجود نداشته است. البته آنها می توانند ادعایشان را مطرح کنند، اما از نظر من قرائت حقوقی معقول وجود دارد که آن ادعا را نقض می‌کند.

وزیر پیشین امور خارجه کشورمان در پاسخ به این پرسش که برخی معتقدند نباید درباره مساله موشکی و تسلیحاتی حتی در بحث رفع تحریم‌ها مذاکره می‌شد، چرا که موضوعات دفاعی ایران را به هر شکل در سطح جهانی مطرح و قدرت بازدارندگی ایران را تحت الشعاع قرار می‌دهد، در این فضا چه اصراری بود که بر سر این مساله مذاکره کنید؟ گفت: اگر به این موضوع در مذاکرات نمی‌پرداختیم که تحریم‌ها همان طور که در قطعنامه ۱۹۲۹ بود، باقی می‌ماند! من و همکارانم قطعنامه ۱۹۲۹ را روی میز داشتیم که باید آن را بی‌اثر می‌کردیم. ما که در خلاء صحبت موشکی و تسلیحاتی نکردیم، ما می‌گفتیم بندهای ۱۹۲۹ باید لغو شود و طرف‌های مقابل هم می‌گفتند که لغو نمی‌کنیم و باید روی آنها مذاکره کنید و چون به ما گفته بودند درباره مسایل دفاعی و موشکی مذاکره نکنید، ما هم این کار را نکردیم. ما یک دستاورد برای دوستان داشتیم، بدون اینکه ذره‌ای درباره ماهیت موشک و تسلیحات کشور صحبت کنیم.

بدون مجوز هیچ کاری نکردیم

ظریف در پاسخ به اینکه در زمان مذاکرات در سال ۱۳۹۴ از طرف مقامات و کارشناسان نظامی مشاوره و دستوری در رابطه با رفع تحریم‌های تسلیحاتی به طور مستقیم دریافت کردید؟ گفت: بله، برای دوستان در آن مقطع لغو تحریم‌های موشکی و تسلیحاتی بسیار مهم بود. هم‌چنین برای اینکه پنج سال بعد از روز اجرا در لغو تحریم‌ها تاخیر کنیم، هم مجوز داشتیم. ما بدون مجوز هیچ کاری نکردیم. برای هر تعهدی که پذیرفتیم مجوز داشتیم.

وی در ادامه گفت‌وگویش با ایسنا درباره لغو نکردن تحریم‌های تسلیحاتی، موشکی و هسته‌ای طبق برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ از سوی سه کشور اروپایی عضو برجام و اتحادیه اروپا گفت: این اقدام اروپایی‌ها تخلف از برجام بود، البته مدعی هستند اولین تخلف‌شان از برجام است در حالی که تخلفات متعدد آنها از ابتدای اجرای برجام را بنده در زمان مسئولیتم در وزارت امور خارجه در نامه‌هایی به آقای بورل و خانم موگرینی مکتوب ارائه کردم. اگر این‌قدر تبختر دارند که بگویند تا کنون نقض تعهد نداشتیم، توصیه می‌کنم بروند و کمی روند گذشته را مطالعه کنند.

ظریف در پاسخ به این پرسش که چرا سه کشور اروپایی عضو برجام به جای توسل به اقداماتی مثل لغو نکردن تحریم‌های تسلیحاتی یا نقض برجام، از اسنپ بک استفاده نمی‌کنند؟ با این توضیح که کلمه «اسنپ بک» در قطعنامه وجود ندارد، بلکه عنوان «بازگشت به شرایط قبل از برجام» به کار رفته است تصریح کرد: ما در تیرماه ۱۴۰۰ به مقدار زیادی به وضعیت قبل از برجام در رابطه با فعالیت‌های هسته‌ای مان برگشتیم و امروز هم که حتما از آن وضعیت جلوتر هستیم. این ضمانت اجرا برای ما بود و ضمانت اجرای کشورهای ۱+۵ هم این بود که بتوانند تحریم‌های خودشان را برگردانند و دیگر اینکه تحریم‌های شورای امنیت را برگردانند اما روش برگرداندن تحریم‌های شورای امنیت این طور نبود که با یک «بشکن» برگردد.

اروپایی‌ها در شرایط امروز جهان نمی‌خواهند از اسنپ‌بک استفاده کنند

وی ادامه داد: اینکه سه کشور اروپایی از این ساز و کار استفاده نمی‌کنند، به معنای آن نیست که نمی‌توانند یا امکانش نیست، بلکه در شرایط امروز جهان نمی‌خواهند از آن استفاده کنند. البته شرایط امروز برای ایران مثل شرایط سه سال پیش که آمریکا از برجام خارج شد، نیست. معتقدم کماکان به نفع اروپا و جامعه بین الملل نیست که این مکانیسم فعال شود. در نامه‌ای که آقای روحانی به سران کشورهای اروپایی در اردیبهشت ۹۸ نوشتند، صراحتا اعلام کردند که اگر اسنپ بک شود، چه اتفاقی می‌افتد. بر اساس بند ۱۳ قطعنامه ۲۲۳۱، اگر بازگشت قطعنامه‌ها صورت گیرد، ما هم از اجرای تعهدات‌مان خارج می‌شویم، با این تفاوت که بازگشت به اجرای تعهدات، فراتر از تعهدات برجامی است و احتمال دارد شامل معاهده ان پی تی هم شود.

رئیس هیات مذاکره کننده هسته‌ای کشورمان در دولت یازدهم و دوازدهم در پاسخ به اینکه اگر سه کشور اروپایی از اسنپ بک استفاده نمی‌کنند به خاطر شرایط شان در جنگ اوکراین و درگیری در انتخابات آمریکاست یا از واکنش ایران نگرانند؟ خاطرنشان کرد: هر دو این‌ها مهم است. آنها می‌دانند که اسنپ بک بدون سر و صدا نخواهد بود و حتما تبعاتی دارد و الان چون با بحران بین‌المللی رو به رو هستند و با شرارت‌های رژیم صهیونیستی هم دومین بحران در منطقه و خاورمیانه رقم خورده، حتما تمایل ندارند بحران دیگری را به آن اضافه کنند.

بازگشت به برجام امکان‌پذیر اما دشوار است

ظریف درباره اهمیت سال دهم برجام در ۲۰۲۵ گفت: سال دهم خیلی مهم است، چون ایران از دستور کار شورای امنیت خارج می‌شود و دیگر امکان بازگشت قطعنامه‌ها هم نیست، یعنی اگر کشوری بخواهد قطعنامه‌ای علیه ایران بدهد، باید روندی که برای این منظور وجود دارد را طی کند. بنابراین دو سال آینده در چنین روزهایی برهه حساسی برای ایران خواهد بود.

وی در پاسخ به این پرسش که احیای برجام را تا چه اندازه در شرایط فعلی امکان‌پذیر می‌دانید؟ اظهار کرد: معتقد نیستم بازگشت به برجام امکان پذیر نیست، گرچه بسیار دشوار شده است. به نظرم انتخاب بهتری نسبت به برجام وجود ندارد. مساله مهم این است که غرب هم انتخاب بهتری نسبت به برجام ندارد و اروپایی‌ها و آمریکا هم این را درک می‌کنند. امروز همه درک می‌کنند که اقدام ترامپ در خارج شدن از برجام، پرخسارت ترین کار بود که منافع دنیا، اروپا، آمریکا و سایر کشورها را به خطر انداخت. دوستان نگویند اگر منافع آمریکا به خطر افتاده، پس به نفع ما بوده است؛ نگاه با حاصل جمع صفر مدتی است که منقضی شده است. یک مساله می‌تواند هم به نفع ایران و هم آمریکا باشد و یک مساله می‌تواند به ضرر هر دو طرف باشد، تا این واقعیت را نپذیریم، نمی‌توانیم با شرایط جهان امروز مواجه شویم.

ویژه

فلسطین از نظر منافع ملی برای ما اهمیت دارد

لاریجانی: حمایت ایران از فلسطین را پنهان نمی‌کنیم

علی لاریجانی، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام، در برنامه ای تلویزیونی در پاسخ به این سوال که فلسطین برای جمهوری اسلامی از لحاظ عاطفی و آرمان‌های دینی که داریم مهم است یا از نظر سیاسی، گفت: از همه جهات است، از نظر منافع ملی هم برای ما اهمیت دارد. یعنی باید توجه داشته باشید که ما صحنه جهانی را چه می‌بینیم، جنگل می‌بینیم یا دارای نظاماتی.

وی ادامه داد: اگر این صحنه جنگل باشد، هرکسی زد و از بین برد، دیگری نمی‌تواند کاری داشته باشد اما اگر نظاماتی وجود داشته باشد، عالم و نظامات بین المللی باید قبول کند که اگر روزی از مظلوم دفاع نکند، روز دیگر کسی از آنان دفاع نخواهد کرد. یعنی گاهی منافع ملی یک کشور هم‌پای منافع انسانی و اسلامی تعریف می‌شود.

مشاور رهبر انقلاب در ادامه گفت: شما در جنگی که صدام علیه ما راه انداخت، چه احساسی در آن زمان داشتید؟ نمی‌گفتید که چرا برخی از کشورهای بزرگ هیچ واکنشی نشان نمی‌دهند؟ مثلا سوریه، لیبی، کمک می‌کردند و از آنان ممنون بودیم. این حس را امروز دیگران هم دارند. شما زمانی که به دیگران کمک نمی‌کنید، دیگران هم به شما کمک نخواهند کرد. متاسفانه عالم اینقدر بی برنامه نیست.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام با اشاره به اینکه در فضای غرب این موضوع مطرح است که ایران از این قضیه اخیر حمایت کرده است، تصریح کرد: ما این موضوع را پنهان نمی‌کنیم که ایران حمایت می‌کند اما واقعیت این است که مشکل، حمایت ما نیست. فرض کنید در زمان شاه که حامی رژیم صهیونیستی بود، چند جنگ بین کشورهای اسلامی و رژیم صهیونیستی شکل گرفت؟ پس این یک بحران داخلی برای رژیم صهیونیستی است.

وی همچنین با اشاره به ارتباط شکل‌گیری نظم نوین جهانی با جنگ غزه، تصریح کرد: یکی از عوامل شکل‌گیری نظم جدید همین است. این نظم در خلأ شکل نمی‌گیرد. ما از فلسطین تنها حمایت معنوی و سیاسی نمی‌کنیم. ما کمک‌های مختلفی می‌کنیم و این موضوع را پنهان نمی‌کنیم. کشورها براساس وجودشان در این موضوع دخالت می‌کنند برخی کشورها کوچکند و نمی‌توانند مانند ایران که مستقل عمل می‌کند، موضع‌گیری کنند.

لاریجانی یادآور شد: بله، ایران حمایت می‌کند کما اینکه غربی‌ها از طرف دیگر حمایت می‌کنند. با اقداماتی مثل کشتار آیا مشکل حل شده یا حادتر شده است؟ این رژیم به زور مردم را بیرون کرده است و این مردم نمی‌توانند این موضوع را قبول کنند.

وی تاکید کرد: با آمدن و رفتن کشورهای غربی هم مشکل حل نمی‌شود. اگر یک کاری برمبنای درست باشد نیازی به رژه سیاسی ندارد که رئیس‌جمهوری آمریکا یا نخست‌وزیر انگلیس بیاید و رژه بروند تا این مهر تاییدهای بدلی بر چیزی که اصالت ندارد، بخورد.

علی لاریجانی در پاسخ به سوالی درباره عدم دعوت ایران به نشست قاهره گفت: یک زمانی کنفرانس مادرید را برای حل مسأله فلسطین برگزار کردند و باز هم ایران را دعوت نکردند، آیا این مسئله حل شد؟!، یک کنفرانسی می‌گذارند بدون اینکه چیزی را حل کنند. هدف این‌ها این است که بگویند ما هم برای فلسطین یک سُرفه‌ای کردیم. ایران نیازی به حضور در این نشست‌ها ندارد و وظیفه‌اش را انجام می‌دهد و جایگاهش هم روشن است. البته این‌ها حتی حماس را هم دعوت نکردند. من حدس می‌زنم بعضی‌ها هنوز مشکل‌شان را با خودشان حل نکرده‌اند و نمی‌دانند کدام طرف ایستاده‌اند، آیا طرف ظالم هستند یا مظلوم؟! به نظرم بعضی‌هایشان وسط هستند و بعضی‌هایشان پنهانی با ظالم ارتباط دارند.

علی لاریجانی در بخش دیگری از برنامه افق فلسطین، در واکنش به کلیپی که پخش شده و در آن یکی از اعضای گروه‌های مقاومت فلسطینی در مورد اینکه فقط سنّی‌ها اعضای آن هستند، گفت: به هر جهت مسلمان که هستند والبته آرایی برای خود دارند، افراطی‌گری در هر جریانی وجود دارد، ولی به نظرم در این ماجرا این حرف‌ها جایی ندارد و ما باید به اصل قضیه توجه کنیم.

وی تاکید کرد: بعضی بحث‌ها درباره حماس ، شیطنت و با هدف انحراف افکار عمومی است. نمی‌گوییم اشتباهاتی ندارند ولی مسلمانانی هستند که آرایی هم دارند. به آنها ظلم می‌شود. من خیلی از آنها را می‌شناسم.

وی با تاکید براینکه ناصبی نیستند، گفت: افراطی گری در هر جریانی می‌تواند باشد. رهبرانشان این طور نیستند. آیا ما در میان شیعیان، افراطی نداریم؟ تلویزیون هم دارند و فحاشی می‌کنند. آیا ما آنها را به حساب ایران می‌گذاریم؟ مشاور رهبری انقلاب اسلامی با بیان اینکه موضوع فلسطین از نظر منافع ملی برای ما اهمیت دارد، اظهار کرد: گاهی منافع ملی یک کشور همپای عواطف انسانی و اسلامی تعریف می‌شود. در زمان جنگ صدام علیه ایران هم همین حس وجود داشت که چرا بسیاری از کشورهای دیگر به ما کمک نمی‌کنند. ممکن است همه مردم این تحلیل را نداشته باشند که علت حمایت از فلسطین چیست؟ باید کار رسانه‌ای کرد و برای آنان توضیح داد.

وی تاکید کرد: یک وجه این موضوع حمایت به حمایت مسلمانان از یکدیگر برمی‌گردد، یک وجه دیگر حمایت انسانی است و وجه دیگر منافع ملی ماست. اسرائیل یک رژیم ناراحت و غده سرطانی است. به دنبال ایجاد مزاحمت هستند. البته کشورهای دیگری هم به فلسطین حمایت می‌کنند. باید تشخیص دهیم که الان باید طرف ظالم باشیم یا مظلوم یا اصلا با موضوع کاری نداشته باشیم. ممکن است که بزرگان ما هم نتوانسته باشند منافع ملی را برای همه مردم تبیین کرده باشند. البته این موضوع پیچیده است و لایه‌های پنهان دارد.

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام یادآور شد: مسئله فلسطین هم جنبه تاریخی دارد که باید به اطلاع جوانان ما برسد و این امر نیازمند اطلاع‌رسانی است. یک جنبه دیگر آن است که این مسیر چگونه طی شد و به اینجا رسید؟ رهبری انقلاب بر این موضوع تاکید کردند که رفراندومی برای تعیین سرنوشت فلسطین برگزار شود اما پذیرفته نشده است؟ چرا؟ حتی پیمان‌های دیگر مثل اسلو هم اجرا نشد. این رژیم بنا ندارد به ساکنان اصلی این سرزمین راه دهد و درصدد است مابقی آنان را هم بیرون کند.

وی افزود: قوه اجتماعی پرتحرکی در مردم فلسطین وجود دارد و این از پیر تا جوان و کودک این مردم را شامل می‌شود. مسئله را باید برای جوانان توضیح داد و صبورانه هم توضیح داد تا متوجه لایه‌های امنیت ملی این موضوع برای کشور ما باشد. لاریجانی با بیان اینکه توسعه ملی بسیار مهم است اما تنها اعتبار برای یک کشور نیست، اظهار کرد: اعتبار آن کشور رفتار سنجیده انسانی با دیگر کشورهاست. این اعتبار را از یک کشور بگیرند، آن کشور دیگر در چشم جهان اعتبار ندارد. پس این موضوع هم مهم است.

رئیس پیشین مجلس با تاکید براینکه مردم از جنگ ناراحت هستند و بروز می‌دهند، گفت: فقط اظهار نظر و آمدن در خیابان مشکل را حل نمی‌کند. خوب است که بیایند و در تمام دنیا هم این اتفاق افتاده اما باید راه‌حلی چه از نظر دیپلماتیک و چه ابعاد دیگر برای آن پیدا کرد تا فشار روی مردم غزه حل شود. نمی‌شود آنان کشتار کنند و ما گریه و زاری کنیم. این جنگ توان طولانی‌شدن ندارد، خساراتی که جنگ به مرد